

Høgskulen
på Vestlandet

BACHELOROPPGAVE

Barnehagelærerens bekymring for barns omsorgssituasjon.

The kindergarten teacher's concern for children's care situation.

Kandidatnummer: 289

BLUBACH 2018/19

Fakultet for lærerutdanning, kultur og idrett

Barnehagelærerutdanning

Veileder: Marie Brandvoll Haukenes

Antall ord: 9744

Innleveringsfrist: 31.05.2019

Jeg bekrefter at arbeidet er selvstendig utarbeidet, og at referanser/kildehenvisninger til alle kilder som er brukt i arbeidet er oppgitt, jf. Forskrift om studium og eksamen ved Høgskulen på Vestlandet, § 10.

ABSTRACT

The main theme of this bachelor assignment is child neglect, and the purpose of this project has been to investigate how kindergarten teachers work if they get concerned about a child's care situation. I wanted to acquire more knowledge about this topic because I felt I generally knew too little about this, and not at least because I have a huge interest in this subject.

Research, theory and statistics show that child neglect occurs more often than we would like to believe. The kindergarten is an arena where almost all children in Norway today spend much of their everyday life. In my task, I wanted to investigate how kindergarten teachers look at the occurrence of child neglect in general, how they relate to the topic, and what work methods they use as an aid in case of concerns.

To answer my question, which sounds: "**How do kindergarten teachers work if they are concerned about a child's care situation?**", I did qualitative research interviews with two kindergarten teachers. Already existing theory and research on the theme are presented and seen in light of what the informants express in the interviews I have done. The interviews are interpreted and discussed, which in the end gives a conclusion. The conclusion cannot be used as a universal answer to how kindergarten teachers work in matters of concern, but more as a representation of working methods from reality.

SAMMENDRAG

Det overordnede tema i denne bacheloroppgaven er omsorgssvikt, og hensikten med oppgaven har vært å undersøke hvordan barnehagelærere arbeider hvis de skulle bli bekymret for et barns omsorgssituasjon. Jeg ønsket å tilegne meg mer kunnskap rundt dette tema da jeg kjente jeg generelt kunne for lite om dette, samt at jeg har en svært stor interesse innenfor tematikken.

Forskning, teori og statistikker viser at omsorgssvikt forekommer oftere enn vi gjerne vil tro. Barnehagen er i dag en arena der nesten alle barn i Norge tilbringer store deler av hverdagen sin. I oppgaven ønsket jeg å undersøke hvordan barnehagelærere ser på forekomsten av omsorgssvikt generelt, hvordan de forholder seg til tematikken og hvilke arbeidsmetoder de bruker som hjelpemiddel i bekymringssaker.

For å få svar på problemstillingen min, som lyder: «**Hvordan arbeider barnehagelærere hvis de skulle bli bekymret for et barns omsorgssituasjon?**», har jeg utført kvalitative forskningsintervju med to barnehagelærere. Det blir presentert allerede eksisterende teori og forskning på tematikken som videre blir sett i lys av hva informantene sier i intervjuene jeg har utført. Intervjuene blir tolket og drøftet, som tilslutt gir en konklusjon. Konklusjonen kan ikke ses på som et universalt svar på hvordan barnehagelærere arbeider i bekymringssaker, men kan heller ses på som en representasjon på arbeidsmetoder fra virkeligheten.

FORORD

Denne bacheloroppgaven er skrevet som en avsluttende tekst etter tre år i barnehagelærerutdanningen, med fordypningen «Barns utvikling, lek og læring», ved høghskulen på Vestlandet. Det har vært en lærerik, krevende og spennende prosess å skrive denne oppgaven. Jeg har lært mye som jeg er glad jeg kan ta med meg videre.

Først og fremst vil jeg takke mine to informanter for å ha tatt seg tid og stilt opp til intervju. Jeg er takknemlig for at dere ønsket å dele deres erfaringer og synspunkt. Det ble noen gode intervju, og dere har stor del i dette ferdige resultatet. Takk.

Videre, og ikke minst, ønsker jeg å takke min veileder, Marie Brandvoll Haukenes. Takk for god veiledning, støtte, tilgjengelighet og innspill underveis i skriveprosessen. Jeg er veldig takknemlig for at jeg fikk en så god veileder som deg.

Til slutt ønsker jeg å takke familie, venner og medstudenter for all hjelp og støtte underveis. Deres tro på meg, gode ord og tålmodighet har vært ubeskrivelig viktig for meg i denne tiden.

Bergen, Mai 2019.

INNHOOLD

ABSTRACT	2
SAMMENDRAG	3
FORORD	4
1.0 INNLEDNING	7
1.1 Bakgrunn og formål.....	7
1.2 Problemstilling og avgrensning	8
1.3 Begrepsavklaring	8
1.4 Oppbygging av oppgaven.....	9
2.0 TEORI	10
2.1 Omsorgssvikt.....	10
2.2 Lover og regler	10
2.3 Den vonde magefølelsen	12
2.3.1 Fra magefølelse til rasjonelle tanker	12
2.3.2 Kjennetegn og forhold rundt barnet.....	12
2.4 Arbeidsrutiner med bekymringsfulle omsorgssituasjoner	13
2.4.1 Observasjon.....	13
2.4.2 Foreldresamarbeid.....	14
2.4.3 Samarbeid i personalet.....	14
2.4.4 Eksterne samarbeidspartnere i barnehagen	15
3.0 METODE	16
3.1 Kvalitativ tilnærming.....	16
3.2 Intervju og gjennomføring.....	17
3.3 Utvalg	18
3.4 Transkribering og analyse	18
3.5 Etisk ansvar.....	19
3.6 Metodekritikk	19

4.0	RESULTATER OG DRØFTING	21
4.1	Hva er omsorgssvikt?	21
4.1.1	Omsorgssviktbegrepet.....	21
4.1.2	Ulik bevissthet om og erfaring med omsorgssvikt	22
4.1.3	Bevissthet om symptomer.....	24
4.2	Individuelle og kollektive arbeidsmetoder	25
4.2.1	Bruker observasjon	25
4.2.2	Samarbeid med øvrig personalet.....	26
4.2.3	Samarbeid med foreldre	27
4.2.4	Bruk av beredskaps- og handlingsplaner	28
4.2.5	Samarbeid med eksterne instanser	29
5.0	OPPSUMMERING OG KONKLUSJON	31
6.0	LITTERATURLISTE	32
7.0	VEDLEGG	35
7.1	Vedlegg 1 – Intervjuguide	35
7.2	Vedlegg 2 – Samtykkeerklæring	36

1.0 INNLEDNING

Barnehagen blir stadig en større organisasjon i samfunnet hvor barn oppholder seg. I 2018 hadde 91,8% av alle barn i Norge fra 1-5 år barnehageplass. Dette tilsvarte totalt 278 578 barn (Statistisk Sentralbyrå, 2018). Barnehagen er dermed en arena hvor de ansatte der har gode muligheter til å få innsikt, og relasjoner til barnas liv. Dette gjelder også de barna som blir utsatt for omsorgssvikt (Bratterud og Emilsen, 2013, s.23).

I denne bacheloroppgaven ønsker jeg å undersøke hvordan barnehagelærere arbeider i forhold til når det oppstår en bekymring rundt et barns omsorgssituasjon.

1.1 Bakgrunn og formål

I løpet av mine tre år i barnehagelærerutdanningen har jeg opplevd både i praksis og på skolen at det er lite fokus på hvordan arbeidsrutinene til barnehagelærerne er når en bekymring oppstår. Dette tema har fanget interessen min, og med en følelse av at det er et noe tabubelagt tema generelt i samfunnet, har lysten på mer kunnskap rundt dette meldt seg enda mer.

I Rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver (Utdanningsdirektoratet, 2017) løftes omsorg frem som et viktig tema i barnehagen. Det samme gjelder omsorgssvikt. Under et eget fagområde, som i rammeplanen heter «livsmestring og helse», står det:

«Personalet skal ha et bevisst forhold til at barn kan være utsatt for omsorgssvikt, vold og seksuelle overgrep, og vite hvordan dette kan forebygges og oppdages. Personalet skal kjenne til opplysningsplikten til barnevernet, jf. barnehageloven § 22.»

(Utdanningsdirektoratet, 2017).

Det er ingen tvil om at bevisstheten rundt at barn kan være utsatt for omsorgssvikt skal være til stedet blant personalet. De skal være sitt ansvar bevisst, og kjenne til opplysningsplikten. I en undersøkelse utført av Emilsen og Bratterud (2009a, ref. i Emilsen og Bratterud, 2013, s. 29) viste det seg at over 60% av de barnehageansatte i Midt-Norge oppgir at de har vært alvorlig bekymret for et barns omsorgssituasjon. Her er det snakk ulike forhold, eksempelvis psykisk og fysisk vold, seksuelle overgrep eller psykiske lidelser hos foreldrene (Emilsen og Bratterud, 2013, s.30).

Til tross for høye bekymringstall, melder barnehagene likevel sjelden, og står bare bak 5% av alle meldinger til barnevernet. Derimot, står de for 19% av alle bekymringsmeldinger om barn fra 3-5 år. Dette gjør også barnehagen til den viktigste meldereren for barn i denne

aldersgruppen (Barne-, ungdoms-, og familiedirektoratet, 2018). Kvello (2015, s.233) stipulerer, basert på flere studier at forekomsten av omsorgssvikt i ulik grad kan omfatte så mye som 15-20 prosent av norske barn, hvor mellom 5 og 7 prosent av dem er så alvorlig at barnevernsloven dekker deres behov for beskyttelse. Når statistikkene viser at så høye prosentandeler både angående de som er usatt og de som er bekymret, og det likevel kommer så få bekymringsmeldinger fra barnehagene, blir jeg nysgjerrig på arbeidsrutinene til barnehagelærerne i forhold til når bekymringen faktisk oppstår.

1.2 Problemstilling og avgrensning

Min nysgjerrighet ligger i hva som skjer når en bekymring oppstår. Jeg ville sette søkelyset på barnehagelærernes arbeidsrutiner, og på hvilken måte barnehagen kan bistå ved et barn som vekker bekymring.

Problemstillingen min baserer seg på ønsket om mer kunnskap, og fokus på hvordan en som barnehagelærer skal gå frem hvis en bekymring melder seg. Problemstillingen er derfor: *Hvordan arbeider barnehagelærere hvis de blir bekymret for et barns omsorgssituasjon?*

Min empiri er hentet gjennom kvalitative forskningsintervju med to barnehagelærere. Dette var for å komme litt i dybden på konkrete arbeidsmetoder og forhåpentligvis få en mer helhetlig forståelse på hvordan barnehagelærere faktisk arbeider i slike situasjoner.

1.3 Begrepsavklaring

I problemstillingen løftes det frem begreper som skal være med å konkretisere oppgavens omfang. For å få en bedre forståelse av hva som menes med begrepene i problemstillingen, ønsker jeg nå å komme med en begrepsavklaring, og dermed avgrense omfanget av oppgaven.

Først og fremst blir *barnehagelærere* trukket frem. Barnehagelærer i denne oppgaven er personer med en fullført 3-årig (4 på deltid) og godkjent bachelorgrad innenfor barnehagelærerutdanningen, eller førskoleutdanningen som det tidligere het. Barnehagelærere har gjennom sin utdanning gjort seg kvalifisert til å utføre pedagogisk arbeid i barnehagen, og skal ved hjelp av sin kompetanse være med å arbeide for at barnehagens oppgaver og innhold blir utført på riktig måte (Utdanningsdirektoratet, 2017).

Når jeg snakker om *barna*, er det snakk om alle barn i alderen 0-6 år som oppholder seg i barnehagen. I denne oppgaven er det også snakk om barnets *omsorgssituasjon*, derav snakker vi om omgivelsene som barnet lever i.

Omsorgssvikt er et underliggende hovedtema gjennom hele denne oppgaven. Barne-, ungdoms-, og familiedirektoratet (BUFDIR) gir en konkret beskrivelse på hva omsorgssvikt er. «Omsorgssvikt er en vedvarende manglende evne eller vilje hos omsorgspersonene til å møte barnets grunnleggende fysiske, emosjonelle, psykiske og/eller medisinske behov.» (Barne-, ungdoms-, og familiedirektoratet, 2018).

Bekymring kan være et omfattende og stort begrep å ta fatt på. Derfor har jeg valgt å snevre det inn, hvor jeg her sikter til bekymringen barnehagelærere får i barnehagen. Emilsen og Bratterud (2013) hevder at en bekymring for et barn i barnehagen ofte begynner med en følelse av at noe ikke stemmer med barnet eller foreldrene. Den virkelige bekymringen oppstår i det magesfølelsen blir til en konkret bekymring (Emilsen og Bratterud, 2013, s.104).

1.4 Oppbygging av oppgaven

Når det kommer til oppgavens oppbygning har jeg i utgangspunktet brukt Rognsaa (2015, s.55-102) og Bergsland og Jæger (2014, s. 56-58) for å få et inntrykk av hvordan oppgaven kan se ut. Oppgaven min består av en innledning, teoridel, metodedel, funn og drøfting og en avslutning. Jeg vil i teoridelen trekke frem allerede eksisterende faglitteratur og forskning innenfor feltet, som skal være med som hjelp for å besvare problemstillingen. Metodedelen presenterer den kvalitative forskningstilnærmingen jeg har brukt som metode, og grunnlag for det. Videre kommer funn og drøfting som samlet kapittel hvor jeg har strukturert kapittelet etter funn, med en fortløpende drøfting av disse. Avslutningsvis, en oppsummering med konklusjon.

2.0 TEORI

I denne delen presenteres allerede eksisterende faglitteratur og kunnskap om hvordan barnehagelærere arbeider hvis det oppstår en bekymring. Utvalget av teori er basert på sikre og relevante vitenskapelige kilder som omhandler tema. Hovedfokuset vil være omsorgssvikt, lover og regler, symptomer og arbeidsrutiner.

2.1 Omsorgssvikt

Det som er viktig å huske når det er snakk om svik i omsorgen er at dette er et stort og omfattende tema å gå inn på. Omsorgssvikten kommer til uttrykk på ulike vis. Det kan være vanskelig å skille med hva som er omsorgssvikt eller ikke, og dette er noe som endrer seg over tid. Samtidig er det helt individuelt hvordan man bruker og ser på begrepet, i forhold til erfaringer, kunnskap og kulturelle oppfatninger. Derfor er det også viktig at barnehagen jobber for å skaffe seg en felles forståelse for hva omsorgssvikt innebærer (Bratterud og Emilsen, 2013, s.83).

Barne-, ungdoms-, og familiedirektoratet (2018) sier at omsorgssvikt handler om omsorgspersoners manglende evne eller vilje til å følge opp barnas behov, som går over tid. Det er flere som har gitt definisjoner på begrepet. Kvello (2015) sier «Omsorgssvikt handler om at foreldrene ikke får gitt barnet tilstrekkelig med omsorg, slik at stimuleringen blir for fattigslig, ernæringen for dårlig, eller at barnet ikke sikres eller beskyttes tilstrekkelig.» (s.318). Til tross for at det ikke finnes en universell definisjon av omsorgssvikt, kan vi si at dette er et begrep som viser til at barneomsorgen ikke er god nok (Kvello, 2015, s.213).

For at det skal være mulig å fange opp tilfeller av omsorgssvikt, er det viktig at det finnes tilstrekkelig med kunnskap i barnehagene rundt hva det innebærer. Omsorgssvikt har et bredt spekter for hva det kan inneholde - det uttrykker seg på mange måter og på flere nivåer. Grunnet omfanget av begrepet, har flere teoretikere prøvd å dele det inn med flere underkategorier, som sier noe om hva det kan innebære. Killén (2010, s.40), blant annet, sier det kan være snakk om fysiske eller psykiske overgrep, følelsesmessig vanskjøtsel (foreldrene er ikke følelsesmessig tilgjengelig for barnet) og seksuelle overgrep.

2.2 Lover og regler

Barn er også mennesker med egne rettigheter, og selv om det er en selvfølge, må barnehagepersonalet være bevisst på dette. De ansatte i barnehagene har et juridisk ansvar for

å beskytte barna. Dermed er kjennskap, og kunnskap rundt lovverket og ansvaret, viktig (Emilsen og Bratterud, 2013, s.27).

Barnehagen er en del av velferdssamfunnet vi lever i og har en funksjon i seg selv. Det har en betydning for både foreldre og barn. Barnehagen har et samfunnsmandat som skal følges, en rammeplan og en egen lov i Norske lover. Barnehageansatte skal ha en viss kjennskap til disse lovene og reglene. Barnehagens formål kommer frem gjennom barnehageloven §1, (Bratterud og Emilsen, 2013, s.19). I formålsparagrafen heter det: «Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling.» (Barnehageloven, 2006, §1).

I tillegg til barnehageloven og rammeplanen, har vi barnekonvensjonen. Barnekonvensjonen blir brukt som et verdigrunnlag, hvor barnehagene bygger sin virksomhet på konvensjonens gitte bestemmelser. Barnehageansatte er derfor pliktig til å utforme en barnehagehverdag som bygger på nettopp det barnekonvensjonen sier (Emilsen og Stordal, 2012, i Emilsen og Bratterud, 2013, s.23). Barnekonvensjonen bygger på menneskerettigheter, og det finnes flere artikler i den som dekker tema rundt barn som er utsatt for omsorgssvikt (Barne- og familiedepartementet, 2003). «Barns rett til beskyttelse mot svik i omsorgen og alle former for vold og overgrep er nedfelt som prinsipp i Barnekonvensjonen, som bygger på menneskerettighetene.» (Emilsen og Bratterud, 2013, s.23).

Videre er det viktig å trekke frem opplysningsplikt og taushetsplikt. *Opplysningsplikten* må barnehageansatte kjenne til. Ifølge barnehageloven §22 er alle som jobber i barnehage pålagt en opplysningsplikt til barnevernet, uten hindringer fra taushetsplikten, når det er grunn til å tro at barnet er utsatt for alvorlige former for omsorgssvikt (Barnehageloven, 2006, §22).

Formålet med plikten er at barnevernet skal få nok kunnskap og dermed muligheten til å gripe inn i saker hvor det er grunn til å tro at et barn blir utsatt for alvorlig omsorgssvikt (Emilsen og Bratterud, 2013, s.34-35).

Helt til slutt ønsker jeg å trekke frem *taushetsplikten*, som kommer tydelig frem i barnehageloven §20. Dette er viktig å trekke frem fordi alle som er ansatt i offentlige tjenester, både privat og offentlig, har generell taushetsplikt. Den gjelder alltid, men er ikke absolutt, eksempelvis hvis opplysningsplikten ovenfor barnevernet oppstår (Emilsen og Bratterud, 2013, s.39-42).

2.3 Den vonde magefølelsen

En bekymring starter ofte med en dårlig magefølelse, eller en form for uro. Denne magefølelsen beskrives ofte som en udefinerbar bekymring. Når en ikke har en konkret grunn for hvorfor disse følelsene oppstår, vet en gjerne ikke hvordan en skal forholde seg til dem heller. Dermed handler en gjerne mer intuitivt og tilfeldig, i stedet for å sette i gang et konkret arbeid knyttet til følelsen (Claussen, 2010, s.14). De rasjonelle handlingene kommer først når den vonde magefølelsen går over til en konkret bekymring.

2.3.1 Fra magefølelse til rasjonelle tanker

For å kunne konkretisere den vonde magefølelsen, samt kartlegge om det ligger en reel bekymring der, er nok å bringe følelsen opp i hodet det lureste du gjør. I stedet for å handle ut fra en følelse, kan en handle med de rasjonelle tankene en sitter med. Gjennom de rasjonelle tankene kan en se for seg om dette er et tilfelle hvor en bør hente frem et saklig grunnlag og dermed handle aktivt for en eventuell sak. For å kunne forstå hvor magefølelsen kommer fra bør en tidligst mulig jobbe med å finne ut hva som er fakta, og hva som er irrasjonelle følelser.

Claussen (2010) presenterer en analysemodell som kan være et hjelpemiddel i prosessen med å skille mellom følelser og fakta. I kortversjonen får modellen følgende resultat:

Sammenfatning (innsamling av fakta) → Vurdering → Konklusjon → Grunn til bekymring/ ikke grunn til bekymring. Når en har klart å kartlegge denne dårlige magefølelsen, kan det videre arbeidet ved en eventuell bekymring begynne. Selv om modellen i seg selv ikke løser problemet, gir det likevel et grunnlag for det videre arbeidet (Claussen, 2010, s. 19-21).

2.3.2 Kjennetegn og forhold rundt barnet

Når en bekymring oppstår ligger det ofte konkrete grunner i bunn. Selv om en ikke alltid vet hva magefølelsen kommer av i begynnelsen, er det i mange tilfeller mulig å plukke ut trekk enten ved barnet i seg selv, eller omstendighetene rundt barnet, som vekker bekymring.

BUFDIR (2018) sier at et av de vanligste indikatorene på at et barn blir utsatt for omsorgssvikt er at de har en negativ endring i adferden sin, uten noen naturlig grunn.

En bør være obs på at det kan skje endringer i adferden, men også være observant på andre forhold som kan dukke opp. Kvello (2015) presenterer en liste med kjennetegn som kan være vanlige å se hos barn som blir utsatt for svak barneomsorg. I tilfeller av omsorgssvikt har ofte foreldrene mindre omfang av samspill med barna sine enn gjerne andre foreldre har, samt at kvaliteten på dette samspillet ofte preges av lite glede, engasjement og generelt lite positiv

form for samspill. I hjem der barn blir utsatt for omsorgssvikt er det ofte ikke utviklet rutiner som barna kan forholde seg til. Når barnet ikke har gode rutiner, kombinert med foreldre som har svake ferdigheter i forhold til å gi barnet det de trenger, vil det lett oppstå kaotiske situasjoner. Dette fører ofte til at barnet må ta vare på seg selv.

Barnet er gjerne underernært, de får gjerne alt for store eller små porsjoner, og maten er gjerne næringsfattig. Barnet blir observert som skittent, hvor hår og kropp ikke har blitt vasket, samt at klærne kan lukte, være for små eller passe dårlig etter værforholdene. Studier viser at ofte når barn blir utsatt for omsorgssvikt, sliter foreldrene med å bearbeide informasjon, som gjør at de ikke alltid klarer å oppfatte barnets behov og ønsker. Mange som utsetter barna sine for omsorgssvikt, gjør det faktisk ikke med vilje, de sliter gjerne bare med å forstå hva som foregår med barnet (Kvillo, 2015, s.320).

Hvis en skulle være usikker på hva en skal se etter, finner det flere alternativer en kan oppsøke. BUFDIR (2018) er en av de kom kommer med en relativt konkret liste med kjennetegn, som i stor grad handler om de overnevnte kjennetegnene. Disse listene kan være gode hjelpemidler for barnehagelærerne å bruke, når de blir bekymret, for å ha noe konkret å se etter, og forholde seg til.

2.4 Arbeidsrutiner med bekymringsfulle omsorgssituasjoner

Når den dårlige magefølelsen går over til en reel bekymring, kan det i mange situasjoner være vanskelig å vite hva en bør gjøre for at barnet skal komme best mulig ut av dette. Barnehagen, og barnehagelærerens fokus skal alltid være barnets beste (Utdanningsdirektoratet, 2017). Derfor er det greit å ha noen konkrete arbeidsmetoder som en kan bruke. I dette kapittelet vil jeg trekke frem noen få konkrete arbeidsmetoder som kan være gode å bruke i bekymringsarbeid.

2.4.1 Observasjon

I barnehagen er observasjon et av de absolutt viktigste redskapene en har for å kunne tilrettelegge gode tilbud både for enkeltbarn, men også hele barnegruppen som helhet. Også i situasjoner hvor en er bekymret for barns omsorgssituasjon er observasjon et utrolig viktig og nødvendig redskap. Det er en forutsetning at vi vet noe om barnets livssituasjon for å i det hele tatt kunne hjelpe barnet. Når det kommer til å observasjon ved mistanke om omsorgssvikt, er det viktig at en kvalitetssikrer observasjonsarbeidet ved å planlegge og jobbe systematisk. Samtidig må en være bevisst på at det alltid er en mulighet for at observasjonene og vurderingene våre ikke er tilstrekkelig til å få et fullstendig inntrykk av hele situasjonen.

Selv om barnet ser ut til å «fungere» på de fleste områder i barnehagen, kan det likevel være utsatt for en form for omsorgssvikt (Claussen, 2010, s.61).

2.4.2 Foreldresamarbeid

Foreldresamarbeid er grunnsteinen for arbeidet som skal gjøres med et barn i barnehagen. Barnehageansatte har et ansvar for å bygge gode relasjoner med barnet, men også foreldrene. I barnehagens samfunnsmandat står det at barnehagen skal «i samarbeid og forståelse med hjemmet» arbeide for barnets beste (Barnehageloven, 2006, §1). Både barnehagen og foreldrene skal vite om, og forholde seg til barnehagens samfunnsmandat. Barnehagen har et ansvar for å hele veien legge til rette for et godt foreldresamarbeid. Foreldrene skal informeres om den generelle taushetsplikten, samt den spesielle opplysningsplikten ovenfor barnevernet.

Når det kommer til bekymringssaker, er det mange ansatte som kvier seg for å ta dette opp med foreldrene. Det kan være lurt å hele veien påpeke at barnehagens ønske er barnets beste. Råd i en slik samtale kan være å holde seg konkret og tydelig, legge frem observasjoner og dokumentasjon, samt være bekreftende ovenfor hvor foreldrene befinner seg følelsesmessig (Emilsen og Bratterud, 2013, s.95-97). Foreldrene kan føle seg mistenkeliggjort, krenket og såret over barnehagens bekymringer (Keilman, 2017).

Omfanget av bekymringen fra barnehagen vil ha stor innvirkning på hvordan samarbeidet utspiller seg. Ved mindre grad av bekymring vil det være naturlig at barnehagen kartlegger barnets situasjon for å kunne få oversikt over hva som gir grunn for bekymring, før en videre innkaller til foreldresamtale hvor konkrete observasjoner og grunner for bekymringen blir presentert for foreldrene. Hvis forholdene er mer alvorlig og ikke bedrer seg, må foreldrene opplyses om barnehagens opplysningsplikt til barnevernet, mens noen ganger er forholdene så alvorlig at barnehagen må melde sin bekymring til barnevernet umiddelbart, uten å snakke med foreldrene (Kunnskapsdepartementet og barne- og likestillingsdepartementet, 2009).

2.4.3 Samarbeid i personalet

Hvis en dårlig magesfølelse eller bekymring oppstår, kan det være lurt å dele denne med en eller flere kolleger. Å sitte med en bekymring alene kan være krevende, og det vil føles godt for mange å kunne dele den med andre. Det kan være lettere å definere hva følelsen kommer av i samtale med andre, og sammen kan en finne ut om det er grunn til bekymring (Keilman, 2017). Når en dårlig magesfølelse oppstår og etter hvert utvikler seg til å bli en reell bekymring, er det viktig å kunne skille mellom individuelle følelser og konkrete fakta. Dette kan være lettere å finne ut av sammen med noen andre i personalgruppen.

En må tydeliggjøre sine opplevelser med kolleger, og sammen kunne finne ut om det er flere som sitter med denne uroen. På denne måten utvikles en «kollektiv magesfølelse» (Lehn, 2009 ref. i Emilsen og Bratterud, 2013, s. 105). I en barnehage vil det være ulike ansatte, med forskjellig kunnskaper og erfaringer. Når en kan diskutere og reflektere med andre, slipper en å sitte med mistankene alene. En gjør andre oppmerksom på sine egne opplevelser, og åpner dermed muligheten for at uroen kan avdekkes og gjøres noe med så fort som overhodet mulig (Emilsen og Bratterud, 2013, s. 105).

2.4.4 Eksterne samarbeidspartnere i barnehagen

Når en bekymring oppstår blant barnehagelærere eller øvrig personale i barnehagen, står ikke barnehagen på bar bakke. Det er lovpålagt at det skal foregå samarbeid om barns beste sammen med eksterne samarbeidspartnere. Disse samarbeidene skal være med å få personalet til å føle seg kompetente og trygge, som igjen fører til at de melder alle sine bekymringsaker til barnevernet (Emilsen og Bratterud, 2013, s.48).

Barn trenger voksne som samarbeider for deres beste, og dette avhenger av at ulike instanser har et godt samarbeid. Som hjelp til å utforme dette samarbeidet har Kunnskapsdepartementet og Barne- og likestillingsdepartementet gått sammen og utarbeidet en veileder – *Til barnets beste – samarbeid mellom barnehagen og barnevernstjenesten* (KD og BLD, 2009). Denne veilederen handler om samarbeid og kommunikasjon mellom barnehagen, barnevernstjenesten og foreldre. Et slikt verktøy kan være godt å ha for barnehagepersonalet når de blir usikker på et barns omsorgssituasjon, og på den måten kan få hjelp fra fagfolk i barnevernstjenesten. I tillegg til barnevernstjenesten kan barnehagen få hjelp av andre tjenester som kommunen tilbyr, eksempelvis PPT (pedagogisk-psykologisk tjeneste), helsestasjonen eller tverrfaglige team (Emilsen og Bratterud, 2013, s. 49-50).

3.0 METODE

I denne delen vil jeg gjøre rede for hvilken metode jeg har brukt for å svare på problemstillingen. Bergsland og Jæger (2014, s.66) hevder at metode er fremgangsmåter eller teknikker en bruker for å få svar på ulike forskningsspørsmål. Metoden en velger forteller oss noe om hvordan en skal gå frem for å løse problemer og/eller innhente ny kunnskap (Dalland, 2012, s.111).

3.1 Kvalitativ tilnærming

Jeg har valgt å bruke kvalitativ tilnærming, med kvalitativt forskningsintervju som metode for å besvare min problemstilling. Grunnen til at jeg valgte denne tilnærmingen er fordi jeg ønsket dybdeinformasjon om hvordan informantene jobber. De kvalitative metodene har som mål å fange opp mening og opplevelse, som en ikke kan måle eller vise i tall (Dalland, 2012, s.112). Nettopp dette var det jeg ønsket å finne i min forskning - erfaringer og opplevelser fra barnehagelærerne i barnehagen. For informantene mine er barnehagen deres arbeidsplass og en hverdagsarena som de møter til stadighet. Her gjør de seg erfaringer som kan være relevant for det jeg lurer på. «Kvalitative metoder går mer i dybden og vektlegger betydning, mens kvantitative metoder vektlegger utbredelse og antall» (Thagaard, 2013, s.17 i Bergsland og Jæger, 2014, s. 66).

I den kvalitative tilnærmingen blir det satt fokus på fortolkning og en viss førforståelse, da svarene ikke kan basere seg på satte fakta, men heller en tolkning ut fra hvilket perspektiv en velger å se det på. «Kvalitative metoder som intervju og observasjon vil også preges av forskerens personlighet. Siden forskeren er instrumentet, vil for eksempel evnen til å oppnå kontakt med intervjupersonen bety mye.» (Dalland, 2012, s. 114-115). Her er det altså ikke bare informanten som er viktig, men forskerens rolle har også en stor betydning her. Min rolle, som forsker, blir viktig fordi det er jeg som tar imot svarene, og skal tolke hva informanten sier.

Dalland (2012) sier også at når en skal utføre en undersøkelse, er normen at en skal være sin egen førforståelse bevisst, som en viser ved å gjøre rede for den i oppgaven. Førforståelsen min kommer altså frem i teoridelen. Hvis en ikke er bevisst på sin egen førforståelse i forkant av en slik undersøkelse kan svarene en får bli påvirket av personlige meninger, noe som ikke er helt heldig (Dalland, 2012, s. 117).

3.2 Intervju og gjennomføring

Jeg valgte å bruke kvalitativt forskningsintervju, og hadde intervju med to barnehagelærere fra to ulike barnehager. «Det kvalitative forskningsintervjuet søker å forstå verden sett fra intervjupersonens side. Å få frem betydningen av folks erfaringer og å avdekke deres opplevelse av verden, forut for vitenskapelige forklaringer, er et mål.» (Kvale og Brinkmann, 2015, s.20). Dette var også mitt mål i intervjuene - få innblikk i informantenes syn på tematikken. Samtidig var det viktig for meg å få frem at dette ikke skulle være en test av noe slag, men heller, som Kvale og Brinkmann (2015, s.20) sier, en samtale der ønsket er å høre om informantens opplevelser og erfaringer fra deres side.

Hovedårsaken til at jeg valgte intervju som metode er fordi den gjør at jeg kan komme mye grundigere inn i svarene som jeg fikk av informantene. «Et intervju er bokstaveligstalt et interview, en utveksling av synspunkter og erfaringer som utvikler ny kunnskap.» (Løkken og Søbstad, 2013, s.104). Jeg ønsker å øke kunnskapen om hvordan barnehagelærere arbeider når det oppstår en bekymring for et barns omsorgssituasjon. «Et forskningsintervju handler ofte om å innhente beskrivelser fra den intervjuedes livsverden for så å beskrive og tolke det som blir fortalt.» (Løkken og Søbstad, 2013, s.104). Det fine med å bruke forskningsintervju er at jeg får møte informantene til et fysisk møte, under fire øyne. Her får jeg muligheten til å høre alt informanten vil fortelle meg, med tonfall, kroppsspråk og en åpenhet.

I forkant av intervjuene utarbeidet jeg en intervjuguide (se vedlegg 1) som var veiledende under intervjuene. «En intervjuguide inneholder som oftest en liste med spørsmål eller temaer som en ønsker å ta opp i intervjuet. Disse er uttenkt på forhånd, og dermed kan en intervjuguide betraktes som en ramme for samtalen.» (Løkken og Søbstad, 2013, s.108). Det finnes flere måter å utarbeide en intervjuguide på, enten den inneholder konkrete spørsmål, eller om den er mer en generell oversikt over temaer som intervjueren ønsker å snakke om. Det som kjennetegner en intervjuguide er at den tar utgangspunkt i problemstillinger og temaer som skal belyses (Bergsland og Jæger, 2014, s.71). Intervjuguiden stiller konkrete spørsmål som jeg ønsker å få svar på knyttet til problemstillingen. Bergsland og Jæger (2014, s. 72) sier at på generell basis er det de åpne spørsmålene som gir mulighet for refleksjon, samt åpner det for at informanten kan dele sine erfaringer. Dette hadde jeg fokus på når jeg utformet spørsmålene.

3.3 Utvalg

Til intervjuene valgte jeg to barnehagelærere fra to forskjellige avdelingsbarnehager. Jeg valgte informanter fra to ulike barnehager for å få muligheten til å sammenligne og se på nyansene mellom svarene fra informantene. Utvalget baserte seg hovedsakelig på villighet til å snakke åpent om tema.

Informantene har også begge mer enn ti års erfaring innenfor barnehagefeltet, noe som var kriteriet jeg hadde satt i forkant av min utvelgelse. Det var viktig for meg å velge noen som har lang arbeidserfaring fordi der ville det sannsynligvis være lettere å få tak i erfaringer og opplevelser knyttet til tema. Utover dette hadde jeg ikke noen nevneverdige kriterier i forkant av utvalget.

3.4 Transkribering og analyse

Etter gjennomføringen av intervjuene, begynte jeg fortløpende å transkribere dem. Intervjuene ble registrert gjennom en lydopptaker. Å transkribere vil si å gjøre om en muntlig samtale til en skriftlig tekst (Kvale og Brinkmann, 2015, s.210). Når intervjuene blir omgjort fra den muntlige samtalen til en skriftlig tekst, får en strukturert intervjuet slik at det blir bedre egnet for analyse (Kvale og Brinkmann, 2015, s.206). Etter at transkriberingen er gjort får en bedre oversikt over ordene som blir sagt, selv om noen momenter, som ironi, stemmeleie og kroppsspråk, vil bli fjernet når en samtale blir gjort om til tekst. Likevel kan en etter at transkriberingen er gjort, være tilbøyelig til å betrakte de transkriberte intervjuene som de grunnleggende empiriske data til intervjuprosjektet (Kvale og Brinkmann, 2015, s. 204-205).

De transkriberte intervjuene ble min data i prosjektet, og analysen tar utgangspunkt i disse intervjuene. Analysen skal være med å hjelpe til å forstå hva som kommer frem av funn i intervjuene. Det er viktig å få frem innholdet på en mest mulig saklig måte i analysen.

Grunnlaget for analysen finner vi allerede i intervjuguiden, da en allerede her gjør seg opp meninger og tanker om hvilke svar en ønsker å få av den intervjuede (Dalland, 2012, s.178). Når jeg skulle sette i gang med analysen delte jeg inn intervjuguiden i mindre «kategorier» som alle tok for seg hvert sitt tema.

Videre brukte jeg altså de transkriberte intervjuene og systematiserte dem inn i tema-kategoriene utfra hva informantene så ut til å snakke om. Det som ble irrelevant for problemstillingen lukket jeg vekk, mens det som ble stående i de ulike kategoriene, ble sett i lys av eksisterende teori. I tillegg til dette var det interessant å sammenligne svarene til de to

informantene, som også ble gjort i analysen. Det er gjennom analysearbeidet jeg kom frem til mine funn.

3.5 Etisk ansvar

Omsorgssvikt kan være et sår tema for mange å snakke om, dermed er det gjerne ekstra viktig at jeg som intervjuer forsikrer mine informanter om at alt de sier under intervjuet ikke vil kunne spores tilbake til dem. Som intervjuer har jeg et etisk ansvar i behandlingen av personopplysninger.

Bergsland og Jæger (2014, s.83-85) trekker særlig frem tre aspekter ved forskerens etiske ansvar, nemlig informert samtykke, konfidensialitet og konsekvenser. Informert samtykke handler om at informanten skal ha informasjon om det overordnede målet med prosjektet de deltar i, de skal vite at det er frivillig å være med og at de kan trekke seg ut når som helst om de skulle ønske dette. For å få dette tydelig frem for informanten utarbeidet jeg i forkant et samtykkeskjema (se vedlegg 2), som informanten fikk lese gjennom og skrive under på. I samtykkeskjema kom også aspektene med konfidensialitet og konsekvenser frem. Hvor konfidensialitet handler om at personlige data skal ikke offentliggjøres på en slik måte at det kan avsløre identiteten til informanten. Konsekvenser på sin side handler om at jeg som intervjuer skal vurdere om det kan komme til å påføres noen form for skade på informanten, og dermed unngå dette (Bergsland og Jæger, 2014, s.83-85).

Som hjelp til å utforme kravene på personvern til informantene har jeg brukt Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap, humaniora, juss og teologi (NESH, 2016) hvor de viser til alle de viktige sidene ved personvern, med tanke på prosjekter som dette. Utover det har jeg også sendt inn forespørsel om samtykke til å utføre prosjektet hos Norsk senter for forskningsdata (NSD), og fått prosjektet godkjent.

3.6 Metodekritikk

Avslutningsvis i dette kapittelet vil jeg trekke frem metodekritikk. «Ingen metode er feilfri, og det er viktig å være kritisk og reflektere over egen metode og egne innsamlingsstrategier.» (Bergsland og Jæger, 2014, s. 80). Det er viktig at jeg som forsker i dette prosjektet er bevisst på at det kan settes spørsmålsteget med alle ulike metoder. Det er ikke slik at når jeg har utført mine intervjuer innenfor den kvalitative metoden at jeg sitter på en absolutt sannhet.

Når en skal utføre en metode finnes der flere aspekter en må ta hensyn til. Det finnes anerkjente vitenskapelige metoderegler, de sier blant annet at metodene skal gi troverdig

kunnskap. Kravene til validitet, som handler om relevans og gyldighet, og reliabilitet, som handler om pålitelighet og at målinger må utføres korrekt, må være oppfylt (Dalland, 2012, s.52). Da jeg valgte å intervju to barnehagelærere, vil det være naturlig å stille seg spørsmålet om hvor troverdig og pålitelig svarene til informantene er. Informantene visste ikke hvilke spørsmål de ville få i forkant, men de visste likevel hvilket tema det skulle være snakk om. Dette gir en viss mulighet til å forberede seg, som ikke var ønskelig i denne sammenheng.

Det er mange sider en bør ta hensyn til når en skal utføre et kvalitativt intervju på denne måten. Likevel er ikke målet med en kvalitativ metode å generalisere resultatene, men heller å gi rike beskrivelser av hva en har studert (Bergsland og Jæger, 2014, s.80-81). Det er heller ikke slik at dette prosjektet skal besvares ved bruk av kun egen metode, det kommer frem pålitelig faglitteratur og funnene settes i sammenheng med det.

4.0 RESULTATER OG DRØFTING

I dette kapitlet presenteres mine funn fra analysen. Jeg vil fortløpende drøfte hvert funn i lys av problemstillingen, teori- og erfaringsbasert kunnskap. Det er viktig å presisere at dette blir min presentasjon ut fra hvordan jeg forstår svarene til informantene. Jeg kommer til å trekke frem sitater fra intervjuene for å synliggjøre informantenes stemme. Informantenes anonymitet blir bevart ved at jeg refererer til dem som informant A og B. Informant A jobber i dag som pedagogisk leder på storbarnsavdeling og har jobbet i barnehage i tolv år, hen har også videreutdanning innen adferdsvansker og tilpasset opplæring, og spesialpedagogikk. Informant B jobber i dag som barnehagelærer på storbarnsavdeling, og har en arbeidserfaring på 19 år i barnehage.

4.1 Hva er omsorgssvikt?

4.1.1 Omsorgssviktbegrepet

Det første jeg spurte informantene om, var hva de tenkte på når de hørte ordet omsorgssvikt, og om de hadde noen erfaringer med å bli bekymret for et barns omsorgssituasjon. Jeg innledet intervjuet med disse spørsmålene fordi svarene her gir meg et innblikk i hva de legger i begrepet når de snakker om sine arbeidsrutiner. Erfaring var viktig for meg som forsker å vite, med tanke på hva de har opplevd tidligere, og hvor mye de har jobbet med tematikken fra før.

De to informantene hadde en relativt lik oppfatning av begrepet omsorgssvikt. Begge trakk frem at det handlet om foreldre som ikke klarte å ta vare på barna sine optimalt, eller gi de tilstrekkelig omsorg i forhold til hva barn trenger. Det ble vektlagt fra begge informantene at dette er noe som finnes i ulik grad og det finnes et bredt spekter av hva som kan klassifiseres som omsorgssvikt.

Informant A sa: «Det første jeg tenker er jo foreldre som ikke optimalt klarer å ta vare på barna sine, også finnes det forskjellige grader av omsorgssvikt. Det er liksom hovedtingen, at de ikke klarer å ta vare på barna sine. [...]».

Informant B: «Det er jo at foreldrene ikke tar seg av barna på, på en måte, [...]».

Kvello (2015), blant annet, er en av dem som også sier at omsorgssvikt handler om at foreldre ikke gir barna sine tilstrekkelig med omsorg. Det å ha en bevissthet rundt hva omsorgssvikt begrepet handler om er viktig for å vite når en skal ta grep. Emilsen og Bratterud (2013, s.104) sier at å ha et felles språk om hvem og hva som bekymrer, er med på å skape en felles

forståelse for hva en skal gjøre for å finne ut om det ligger noe i bekymringen. Informantenes beskrivelser ser ut til å ha mye samme innhold. Likevel, blir beskrivelsene deres noe snever i forhold til hva mer de legger i begrepet, utover at foreldrene ikke møter barna på deres nivå.

Det kan kanskje se ut som at informantene synes begrepet er stort og litt diffust å forholde seg til. Infomat B sier videre om omsorgssvikt: «Det er på en måte gjentakende ting som skjer over tid, eller at noen observerer ting som man ser igjen flere ganger sant. Alle kan være uheldig å miste bussen eller sånne ting sant.» Slik jeg tolker det informanten sier her, så skal en være forsiktig med hva en kategoriserer som omsorgssvikt og det kan være ulike grunner til at en kommer opp i ulike vanskelige situasjoner. Informant A kommer også inn på dette ved å si: «[...]», det kan være andre ting i livet som gjør at ikke akkurat der og da, at de ikke klarer å ta vare på barnet.»

Omsorgssvikt er et begrep en skal være forsiktig med å bruke, da det kan være mange faktorer som spiller inn. Samtidig som det viktig å huske at alle kan være uheldig, og at en ikke skal «kaste rundt» på begrepet, vil jeg likevel påpeke viktigheten av å erkjenne at omsorgssvikt skjer, og at barnehagelærerne skal være bevisst på dette (Utdanningsdirektoratet, 2017).

4.1.2 Ulik bevissthet om og erfaring med omsorgssvikt

Informantene har begge erfaring med det å bli bekymret for et barns omsorgssituasjon, men det kom frem at informant A hadde langt flere tilfeller og eksempler å komme med enn informant B. Grunlaget for dette vites ikke, men jeg synes likevel det er interessant at informant B, som har jobbet nesten dobbelt så lenge som informant A, hadde opplevd langt færre bekymringer og tilfeller.

Når det kommer frem at det er et så vidt gap mellom informantenes opplevelser, blir jeg nysgjerrig på hvorfor det er sånn, og om det kan ligge noe i terskelen enkeltmennesket har for å oppdage, og kvalifisere situasjoner som omsorgssvikt. Det som er interessant er at underveis i intervjuene kommer informantene med ulike utsagn som gir uttrykk for hvor terskelen deres ligger og deres oppfatning av mengden på vanskelige situasjoner. Her er det sentralt å påpeke det faktum at informant A har flere videreutdanninger som omhandler denne tematikken. Uten at jeg skal synse for mye rundt dette, må dette tas i betraktning da det kan ha innvirkning på svarene jeg får.

Da jeg ikke har tilstrekkelig informasjon om informantenes terskel, skal jeg ikke gå så mye inn på det. Likevel tenker jeg det er interessant å trekke frem noe av det de uttrykker, med

tanke på hvor bredt spekter det kan være av barnehagelæreres oppfatninger. Informant A uttrykker bekymring med å si: «Og det er jo litt synd å si det, men i forhold til seksuelle overgrep er det hvert fall, hva er det de sier 1/10 eller noe sånt, hvis ikke det er enda mer, og når vi da sitter i en barnehage som har 54 barn, så er vi veldig heldig hvis ingen blir utsatt for noe, sant. Så det er det at, det skjer litt for ofte og du vil komme borti det på et eller annet vis, en eller annen gang, [...]». Informant B på sin side sier: «Det er vanskelig, hvis du får en sånn følelse, det er ganske sånn vanskelig syns jeg ofte, for du vil ikke egentlig tro det sant, [...]. Heldigvis skjer det ikke så ofte, men det har jo som sagt skjedd av og til, noen ganger.».

Det som er interessant her er at informant A uttrykker sin bekymring med å si at det skjer alt for ofte, mens informant B legger fokus på at det «heldigvis ikke skjer så ofte». En kan bli nysgjerrig på hva som ligger til grunn for disse utsagnene. Det er selvfølgelig mange faktorer som spiller inn. Ifølge SSB (2018) var det i 2017 totalt 55 697 barn og unge i alderen 0-22 år som hadde og fikk barnevernstiltak, gjennom hjelpe- og omsorgstiltak. Blant disse var det totalt 9 848 barn i alderen 0-5, altså barn i barnehagealder (SSB, 2018).

Tallene her representerer bare de som allerede får hjelp, og sier ikke noe om de som ikke er blitt oppdaget enda. Dette er veldig mange barn, og jeg tenker en bør være litt bevisst på omfanget av dette når en skal jobbe i barnehage. På den måten kan en å få en bredere forståelse for at barn blir utsatt for ulike typer omsorgssvikt gjerne mye oftere enn en kan forestille seg. Når en i tillegg vet at bare 5% av alle bekymringsmeldingene barnevernet får inn kommer fra barnehagene, kan en stille seg spørsmål om dette har en bakgrunn i barnehagelærernes holdning og bevissthet rundt tematikken (BUFDIR, 2018).

I forhold til informantenes holdninger til tematikken, viste det seg et relativt stort sprik i hva de to uttrykker. Informant A påpeker gjentatte ganger sin plikt til å melde fra gjennom å nevne opplysningsplikten. Informant A sier: «Og vi har en plikt til det, ikke minst, det er plikten våres faktisk. Det er en del av jobben vår.» Gjennomgående i hele intervjuet nevner informant A opplysningsplikt, og barnehagens ansvar til å melde hvis en bekymring oppstår.

I motsetning til informant A, nevner ikke informant B opplysningsplikten i det hele tatt. Jeg får lite inntrykk av hvordan hen stiller seg til de pliktene barnehagen har gjennom Barnehageloven. Informant B sier: «[...]», og det er jo ikke noe hyggelig opplevelse, når man blir litt mistenksom, da føles det litt sånn at man skal blande seg inn i andres liv sant.» Dette er interessante innspill fra begge informantene, da deres holdning og syn på å melde ifra kan ha stor innvirkning på hvordan de arbeider med tematikken.

I rammeplanen står det at alle i personalet skal kjenne til opplysningsplikten - §22 i Barnehaageloven (Utdanningsdirektoratet, 2017). Jeg vet for lite om informanten til å si noe om hvorfor opplysningsplikten ikke blir nevnt, men jeg blir nysgjerrig på hvor mye fokus det er på denne plikten generelt i barnehagene. Dette kunne jeg kanskje fått mer informasjon om hvis jeg hadde stilt flere oppfølgingsspørsmål.

4.1.3 Bevissthet om symptomer

For å få en enda bredere forståelse på hva informantene legger i omsorgssvikt-begrepet, spurte jeg informantene om hvilke kjennetegn eller symptomer de ser etter som er med å vekke deres bekymring.

Informant A kommer med en rekke symptomer som en kan se etter: «[...], men jeg tenker sånn, eh, klær, hygiene, mat, når kommer de i barnehagen, når blir de hentet, samspill mellom foreldrene, også har vi jo i forhold til vold og seksuelle overgrep, så er det jo merker.» Videre sier informanten at hen mener her fysiske merker som en kan se på kroppen. I tillegg til dette sier informanten at i noen tilfeller kan barna fortelle selv. Dette har informant A opplevd selv, hvor det under en samlingsstund med tema følelser og det å være lei seg, kom frem at et barn ble utsatt for vold i hjemmet.

Informant B holder under dette spørsmålet mest fokus på hva en kan se etter hos foreldrene. Det blir nevnt avtaler som ikke blir fulgt opp, foreldre som forteller ting som ikke er sant og barn som er mye vekke fra barnehagen. Informant B sier om foreldrene: «Ja, så kan de være litt sånn veldig hyggelig, VELDIG sånn blid og fornøyd og livet er herlig sant, [...]. Det blir litt sånn "falskt", [...].» Informant B kommer også inn på kjennetegn ved barnet flere ganger i løpet av intervjuet, hvor hen trekker frem hygiene og klær, som kan være en indikator på at noe ikke stemmer. I tillegg sier begge informantene at det kan være endringer med barnets adferd. Informant A sier: «Ja, også er det på en måte når du har vært i barnehagen en stund så kjenner du ofte barnet veldig godt, og da også dette med endringer i adferd kan også være en indikator på noe.»

Begge informantene kommer med innspill til hva en kan se etter som kjennetegn. Likevel sitter jeg, etter begge intervjuene, igjen med en følelse av at ingen av informantene har noe fast å forholde seg til i forhold til hva de skal se etter. Slik jeg forstår det legger de mer fokus på at hvis de oppdager noe som de føler ikke stemmer helt, er det grunn til å undersøke mer. Informant A snakker også mye om magefølelsen. Som Claussen (2010) sier kan det ofte være vanskelig å sette ord på denne magefølelsen. Her vil det være viktig å jobbe for å konkretisere

denne magesfølelsen, slik at en kan forholde seg til mer rasjonelle tanker om situasjonen og forhåpentligvis gjøre noe med det (Claussen, 2010, s.21).

Jeg synes det er vanskelig å få helt fatt på hvordan informantene jobber når det gjelder å se etter kjennetegn eller forhold rundt barnet, og hva som spesifikt gjør at en bekymring melder seg. Noe jeg har reflektert over i ettertid av intervjuene, er at om jeg hadde kommet med mer konkrete oppfølgingsspørsmål, kan det hende jeg hadde fått mer utfyllende svar på dette. Når det er sagt kommer informantene med mye som er positivt at de trekker frem, blant annet endring i adferd hos barnet. Dette er kanskje en av de viktigste indikatorene på at noe foregår med barnet. Om tegn ved barn som kan vekke bekymring, sier BUFDIR (2018) at du må være oppmerksom på om barnet uten noen naturlig forklaring viser negative endringer i atferden.

4.2 Individuelle og kollektive arbeidsmetoder

Problemstillingen spør etter hvordan barnehagelærere arbeider når de blir bekymret. Dette var hovedfokuset under intervjuene, hvor jeg ønsket å få svar på tanker og handlinger rundt bekymringssituasjoner. Det var viktig for meg å få frem tanker om rammene rundt tema først. Videre i intervjuet spurte jeg om hvilke konkrete arbeidsmetoder barnehagelærerne brukte hvis de ble bekymret. Her kom det frem flere forskjellige arbeidsmetoder, som jeg her har valgt å dele inn i mindre kategorier, for at svarene skal komme frem på en oversiktlig måte.

4.2.1 Bruker observasjon

I spørsmålet om hvilke konkrete arbeidsmetoder barnehagelærerne bruker når de får en bekymring er det første informant A sier; observasjon. Informant B nevner dette som nummer to i rekken av arbeidsmetoder hen bruker. Det er tydelig at observasjon er viktig for begge.

Informant A sier: «[...] så det er på en måte, observasjon er vel den største metoden som vi bruker.»

Informant B sier: «[...], vi observerer, eller vi er hvert fall i en sånn observeringsfase.»

Gjennom allerede eksisterende teori og gjennom intervjuene, ser en at observasjon blir til stadighet nevnt som en av de absolutt mest sentrale arbeidsmetodene en kan bruke hvis en skulle bli bekymret. Som presentert i teoridelen sier Claussen (2010, s.61) at observasjon er svært viktig i arbeid med barn, samt noe vi driver med i stor eller mindre grad til enhver tid. Det er gjennom observasjonen vi kan oppdage hva som egentlig foregår foran oss.

Thorkildsen (2015) sier også at for å kunne se eller oppdage hva barnet prøver å fortelle deg når det blir utsatt for omsorgssvikt, eller blir mishandlet, må vi *tro* at slikt kan skje med barn.

For hvis ikke vi kan tro at det skjer, så kommer vi ikke til å se det heller (Thorkildsen, 2015, s.11).

Hvis en skulle bli bekymret er altså observasjon en helt sentral arbeidsmetode for å kunne konkretisere hva som ligger i denne bekymringen, og for å kunne si noe om hva en burde gjøre videre. Utfra egen erfaringsbasert kunnskap er dette noe jeg selv har opplevd i praksis også. Observasjon er en viktig og stor del av barnehagehverdagen. Fra mitt ståsted anser jeg observasjonen som et av de absolutt viktigste redskapene en kan bruke i barnehagen. Hadde jeg stilt mer oppfølgingsspørsmål kunne jeg kanskje fått mer informasjon om hvilke typer observasjoner de bruker og ser på som de beste.

4.2.2 Samarbeid med øvrig personalet

Samarbeid med det øvrige personalet, og resten av de ansatte i barnehagen eller på avdelingen, ser også ut til å være en viktig arbeidsmetode for informantene. Det første som blir nevnt av informant B på spørsmål om arbeidsmetoder, er at informanten snakker med personalet først, før hen går videre til styrer. Informant A er også opptatt av dette, og det er det neste informantene nevner, etter observasjon.

Informantene trekker begge frem at det kan være forhold som de ikke ser, som kanskje noen andre i personalgruppen ser, eventuelt motsatt. Slik jeg tolker det er det viktig for informantene at man innad i personalgruppen kan bruke hverandre til å reflektere og utveksle tanker sammen. Samtidig får jeg et inntrykk av at begge informantene tenker at en kanskje kan begrense antallet mennesker som skal få all informasjonen.

Informant A sier: «Også tenker jeg litt sånn at når det er mistanker om ting så er det ikke alltid noe som alle trenger å vite, men de det gjelder trenger å vite det. Jeg tenker sånn i forhold til avdelingsvis, [...]»

Informant B uttrykker på mange måter det samme ved å si: «Jeg tenker at styrer også bør bli involvert. Egentlig kanskje hele huset, hvert fall her oppe som det er så lite, [...]». Jeg tolker det som at hen vil trekke inn alle i barnehagen, fordi det er en liten personalgruppe å ta hensyn til. Når det er en liten barnehage, med en liten personalgruppe, er det kanskje lettere for at alle blir involvert, og dermed kan være greit at alle vet at det er en bekymringssak i barnehagen.

Når en dårlig magesfølelse eller en bekymring melder seg kan det være vanskelig å sette ord på konkret hva den innebærer. Emilsen og Bratterud (2013) sier at det kan være lettere å sette ord på denne uroen ved å snakke med sine kolleger, og sammen finne ut hva som ligger i

bekymringen. I de tilfellene hvor den dårlige magefølelsen ikke har gått helt over til en konkret bekymring er det nødvendig for den som sitter med magefølelsen å forstå hva som gir denne bekymringen. Magefølelsen må beskrives og tydeliggjøres for en eller flere kolleger, slik at en på denne måten kan finne ut om det er flere som føler denne uroen rundt barnet (Emilsen og Bratterud, 2013, s. 105).

Når en dårlig magefølelse blir reflektert sammen med andre, kan det utvikle seg det som Lehn (2009) kaller «kollektiv magefølelse» (Lehn, 2009, ref. i Emilsen og Bratterud, 2013, s. 105). Jeg sitter igjen med et inntrykk av at begge informantene bruker personalgruppene sine godt, og har en god kommunikasjon sammen med dem. Dette er viktig, for som informant A sa litt senere i intervjuet «[...], så ting kan dukke opp når jeg ikke er tilstede også.» At informanten reflekterer rundt dette er viktig. Det kan oppstå situasjoner når som helst, og da vil det være vesentlig å kunne utveksle erfaringer med de det angår.

4.2.3 Samarbeid med foreldre

En annen arbeidsmetode som begge informantene trekker frem er foreldresamarbeid. Basert på svarene fra mine informanter, ser det ut til at en god dialog med foreldrene er alt som skal til for at en kan finne en løsning og at bekymringene avtar. Dette, fordi mange foreldre kanskje bare trenger litt veiledning. Her kan barnehagelærerne ta på seg type veilederrolle ovenfor foreldrene.

Informant A: «Også ofte så kan en samtale med foreldrene også være det som kan løse opp i ting.» Videre sier informanten «Det er jo litt sånn synd å si det, men barna burde jo kommet med en bruksanvisning når de kommer. Det er mange som ikke har peiling på hva de skal gjøre, og da er det lett for å kanskje trå litt feil.»

Informant B: «[...], ting som lett kan gjøres noe med så tar man jo en samtale med foreldrene.» Informanten sier videre: «Nei, altså det er jo ikke så lett, men man prøver jo å få foreldrene litt i tale, [...].»

Slik jeg ser det, legger informantene her, og gjennomgående i intervjuet, vekt på at mange foreldre bare trenger litt hjelp. Det kan være mange ulike grunner til dette, og derfor er det viktig å bevare den gode dialogen. Begge informantene legger fokus på hvilket ansvar de har ovenfor å samarbeide med foreldrene, med barnets beste som formål. Informant A trekker også frem at, så lenge det ikke er snakk om grov omsorgssvikt, skal foreldrene vite på forhånd hvis du melder, noe som kommer frem i veilederen *Til barnets beste – samarbeid mellom*

barnehagen og barnevernstjenesten (Kunnskapsdepartementet og Barne- og likestillingsdepartementet, 2009).

Foreldrene er viktige for barnet, og personalet i barnehagen må legge til rette for godt foreldresamarbeid. En viktig oppgave for barnehageansatte er å møte foreldrene med respekt og interesse, for å kunne oppnå tillit og trygghet hos foreldrene. Målet skal hele veien være barnets beste. Rammeplanen for barnehagen (Utdanningsdirektoratet, 2017) viser til at både foreldre og personalet må forholde seg til at barnehagene har et samfunnsmandat og verdigrunnlag som barnehagene skal forvalte. I dette ligger også opplysningsplikten barnehagen har ovenfor barnevernet. Opplysningsplikten, sammen med generell taushetsplikt, er viktig at foreldrene får kjennskap til.

Foreldrene bør også få informasjon om hvilke tjenester som tilbys for barn og foreldre i kommunen. På denne måten får foreldrene hjelp til hvordan, og hvem de eventuelt kan kontakte om de skulle trenge det. De aller fleste foreldre vil det beste for barna sine, men de er kanskje ikke enig med barnehagene, eller foreldrene seg mellom, om hva som er det beste. Derfor er det viktig å skape en god dialog, slik at foreldrene får mulighet til å forklare hva de tenker, og barnehagen kan dele sine opplevelser og observasjoner fra når barnet er i barnehagen (Emilsen og Bratterud, 2013, s.95-97).

Gjennom mine praksisperioder i barnehage, har jeg sett at foreldresamarbeid er noe som barnehagepersonalet jobber mye med. Jeg har fått et inntrykk av at dette er særdeles viktig for både de ansatte og foreldrene. Foreldre verdsetter stort sett alltid å høre om hvordan barnet har det, og jeg har fått inntrykk av at hvis en bygger opp et godt forhold med foreldrene fra starten av vil det være lettere å ta opp vanskelige saker, hvis de skulle oppstå.

4.2.4 Bruk av beredskaps- og handlingsplaner

For å kunne få et innblikk i konkrete tiltak som barnehagen har, spurte jeg informantene om bruk av beredskaps- eller handlingsplaner. I etterkant av intervjuet oppdaget jeg at det er bare informant A som snakker om beredskapsplaner, selv om spørsmålet var konkret til hvilke rutiner barnehagen har med tanke på beredskapsplaner eller handlingsplaner. Informant A forteller at beredskapsplanene blir forbeholdt til akutte situasjoner. Informanten forteller at barnehagen er pliktig til å ha beredskapsplaner på flere forskjellige områder – også innenfor overgrep og grov omsorgssvikt. Informanten forteller at barnehagen har både beredskapsplaner utarbeidet av kommunen og egne planer som er laget i barnehagen. Videre

forteller hen at de i barnehagen har en perm på hver avdeling som inneholder beredskapsplaner.

Det er interessant å se hvor bevisst informant A var på disse planene, og nevnte dem gjentatte ganger. Hvor hen forteller at de har planer på flere forskjellige områder, som alle handler om hva en skal gjøre og hvordan en skal opptre i ulike akutte situasjoner. I motsetning til informant A, nevner ikke informant B beredskapsplan, bare handlingsplan. Informant B sier: «Og vi har jo egentlig handlingsplaner på det meste nå, ja så vi har nylig, eller ja de siste årene har vi laget en del sånne handlingsplaner». I etterkant av intervju med informant B syns jeg kanskje det er litt vanskelig å få fatt på hvordan informanten, som barnehagelærer, eller resten av barnehagen forholder seg til disse planene. Hadde jeg skulle tatt intervjuet på nytt, kunne jeg nok vært enda mer presis i formuleringen min for å få et mer tydelig svar rundt barnehagens beredskapsplaner.

Emilsen og Bratterud (2013) sier at alle barnehager må ha en beredskapsplan for hvordan de ansatte skal handle i akutte situasjoner. Alle ansatte må vite helt sikkert hva de skal gjøre om de oppdager at barn blir utsatt for alvorlig omsorgssvikt. Det er styrerens ansvar å passe på at slike planer er på plass og kjent for alle i personalet. Når en akutt situasjon oppstår, er det viktig at barnehagen har en beredskapsplan, for å vite hvordan en skal gå frem. Er en for eksempel bekymret for at et barn blir utsatt for vold, skal ikke mistanken diskuteres med foreldrene, men skal umiddelbart formidles til overordnet og styrer (Emilsen og Bratterud, 2013, s.161).

Selv om beredskapsplan ikke blir nevnt av informant B, trekker informanten inn handlingsplaner under den samme tematikken. Handlingsplaner skal være et arbeidsredskap. Dette er en plan hvor en kan sette inn hoved- og delmål for hvilke eventuelle hjelpetiltak som skal settes inn. Målene skal representere iverksetting, gjennomføring, oppfølging og evaluering (Claussen, 2010, s.52). Til tross for ulike svar, ser det ut til at begge informantene sitter med en visshet om at de har nedskrevne planer som de kan søke hjelp i.

4.2.5 Samarbeid med eksterne instanser

Underveis i begge intervjuene fikk jeg inntrykk av at barnehagelærerne var bevisst på at de hadde et stort nettverk rundt seg som de kan benytte seg av, hvis de skulle bli bekymret. Gjennom intervjuene blir blant annet politiet nevnt som et hjelpemiddel i akutte situasjoner. Når jeg spurte hvilke samarbeidspartnere barnehagen har og hvordan de synes samarbeidet er, trekker begge informantene først frem barnevernstjenesten som deres viktigste

samarbeidspartner rundt denne tematikken. Jeg syntes det var viktig å spørre informantene om dette for å få et innblikk i om samarbeidet med parter rundt har noe å si for arbeidet med bekymringsaker.

Informant A sier: «[...], men innenfor dette her, så er det jo barnevernet som på en måte er hoved-samarbeidspartneren.» Videre om samarbeidet sier informanten: «Så erfaringer med samarbeidet har jo på en måte vært både òg. Men jeg har fortsatt tiltro til at barnevernet gjør det de skal og tenker at det er en institusjon vi må ha for å hjelpe barna.»

Informant B sier: «Ja, det er jo ofte barnevernet eller PPS, er det det de heter nå?»

Slik jeg forstår informantene, synes begge barnevernet er en viktig samarbeidspartner, men det kommer likevel frem litt at informantene er litt frustrert begge to fordi de føler de får for lite tilbakemelding etter at en sak er meldt inn. Informant A sier at barnevernet har en plikt om å melde fra om at de har mottatt meldingen, men utover det har de taushetsplikt og kan ikke dele noe med barnehagen uten foreldres samtykke. Dette ser ut til å være litt frustrerende for begge informantene, og informant B sier at det er dumt at de ikke får bedre tilbakemeldinger på hvordan det arbeides videre med saken.

Slik jeg tolker det, og som informant A sier i intervjuet, er dette frustrerende fordi i de aller fleste tilfeller skal en i barnehagen fortsette å ha et godt samarbeid med foreldrene rundt barnet det gjelder. Når en ikke vet hva som foregår, kan det være vanskelig å vite hvordan en skal forholde seg til saken. Barnehagen og barnevernstjenesten har ulike oppgaver og noe ulik regulering i med tanke på taushetsplikten, og dette er ofte en årsak til frustrasjon i samarbeidet (Emilsen og Bratterud, 2013, s.50). Dette viser seg også i praksis når jeg snakker med informantene. For barnets beste er det viktig at det etableres et godt samarbeid mellom barnehagen og barnevernstjenesten. Det kan som nevnt, gjøres med god hjelp fra veilederen; *Til barnets beste – samarbeid mellom barnehagen og barnevernstjenesten* (BLD og KD, 2009). Jeg opplever likevel ikke at barnehagelærerne her har mistillit til barnevernet, som ofte kan være faren hvis det ikke er et godt samarbeid.

5.0 OPPSUMMERING OG KONKLUSJON

Målet mitt med denne bacheloroppgaven var å tilegne meg mer kunnskap rundt arbeidsrutinene til barnehagelærere hvis det skulle oppstå en bekymring for et barns omsorgssituasjon. Jeg ønsket å få et større innblikk i hvordan barnehagelærerne jobber med en tematikk jeg kunne lite om fra før. Gjennom allerede eksisterende teori, egne forskningsintervju med barnehagelærere og de sett opp mot hverandre, har jeg lært mye om barnehagelærernes bekymringsarbeid. Hvorvidt jeg kan komme med en konkret konklusjon på problemstillingen har vært noe utfordrende. Svarene jeg får kan ikke ses på som universelle svar i forhold til hvordan barnehagelærere arbeider.

Konklusjonen min her er at, det vil være veldig forskjellig hvordan barnehagelærere arbeider ut fra deres egen bevissthet rundt tematikken. Det ser ut til å være et stort sprik mellom hvordan mine to informanter ser på arbeidet med bekymringsaker, i forhold til deres syn på hvor ofte barn blir utsatt for omsorgssvikt. Slik jeg ser det er det lite fokus på hvordan barnehagelærerne kan arbeide systematisk for å håndtere bekymringsaker på best mulig måte i praksis. Det blir mye fokus på den dårlige magesfølelsen, og mindre snakk om hvordan en kan arbeide mot at dette skal bli en reell bekymring. Omsorgssvikt er fortsatt et tabubelagt tema i samfunnet, noe som kan være med å gjøre det vanskelig å oppdage tilfeller av det. Barnehagen er en arena hvor over 90% av alle barn i Norge oppholder seg. Når bare 5% av alle bekymringsmeldinger til barnevernet kommer fra barnehagen, ser det ut til at tematikken blir jobbet lite med på generelt i barnehagene (BUFDIR, 2018).

Når det er sagt ser det ut til at barnehagelærerne er trygge på hvordan de vil håndtere situasjonene. Observasjon, samarbeid i personalgruppen og foreldresamarbeid blir trukket fram som de mest sentrale arbeidsmetodene. Observasjon er nok den metoden som er viktigst, og mest brukt av informantene. Som barnehagelærer er det å være bevisst på at ikke alle barn nødvendigvis har det like bra i sin omsorgssituasjon svært viktig (Utdanningsdirektoratet, 2017).

I veien videre av dette prosjektet hadde det vært interessant å undersøke nærmere hvordan barnehagene tilrettelegger for arbeid med bekymringsaker. Jeg kunne tenkt meg å undersøke hvorfor det er sprik mellom barnehagelærernes oppfatninger av hvor ofte barn blir utsatt for omsorgssvikt, og hva som ligger til grunn for terskelen deres til å sende bekymringsmelding.

6.0 LITTERATURLISTE

Barnekonvensjonen. (2003). FNs konvensjon om barnets rettigheter: Vedtatt av De Forente Nasjoner den 20. november 1989, ratifisert av Norge den 8. januar 1991: Revidert oversettelse mars 2003 med tilleggsprotokoller. Oslo: Barne- og familiedepartementet. Hentet 24.05.2019 fra http://barneombudet.no/wp-content/uploads/2013/09/fns_barnekonvensjon.pdf

Barne-, ungdoms-, og familiedirektoratet. (2018, 06.april). Meldinger til barnevernet. Hentet 10.05.2019 fra

https://www.bufdir.no/Statistikk_og_analyse/Barnevern/Bekymringsmeldinger/

Barne-, ungdoms-, og familiedirektoratet. (2018, 06.april). Omsorgssvikt. Hentet 10.05.2019 fra

https://www.bufdir.no/Nedsatt_funksjonsevne/Vern_mot_overgrep/Vold_og_overgrep_mot_barn_og_unge_med_funksjonsnedsettelse/Tegn_pa_vold_og_overgrep/Omsorgssvikt/

Barnehageloven. (2006). Lov om barnehager (LOV-2005-06-17-64). Hentet fra

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-06-17-64>

Bergsland, M., D. & Jæger, H. (2016). Bacheloroppgaven. I Bergsland, M., D. & Jæger, H. (Red.), *Bacheloroppgaven i barnehagelærerutdanningen*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.

Bratterud, Å. og Emilsen, A. (2013). *Dørstokkmila*. Bergen: Fagbokforlaget.

Claussen, C. J. (2010). *Det er noe med den ungen. Fra bekymring til handling*. (2. utgave). Oslo: SEBU forlag.

Dalland, O. (2012). *Metode og oppgaveskriving*. (5.utgave). Oslo: Gyldendal Norsk Forlag.

Keilman, E. (2017, 21.september). En bekymringsprosess full av utfordringer - Pedagogiske lederes krevende «reise» fra bekymring til handling. Hentet 25.05.2019 fra https://www-idunn-no.galanga.hvl.no/tnb/2017/03/en_bekymringsprosess_full_av_utfordringer_-_pedagogiske_led

Killén, K. (2010). *Sveket II - Ansvar og (be)handling*. (4.utgave). Oslo: Kommuneforlaget.

Kvale, S. & Brinkmann, S. (2015). *Det kvalitative forskningsintervju*. (3. utgave). Oslo: Gyldendal Norsk Forlag.

Kvello, Ø. (2015). *Barn i risiko. Skadelige omsorgssituasjoner*. (2. utgave). Oslo: Gyldendal Norsk Forlag.

Løkken, G. & Søbstad, F. (2013). *Observasjon og intervju i barnehagen*. (4.utgave). Oslo: Universitetsforlaget.

Rognsaa, A. (2015). *Bacheloroppgaven. Skriveråd og regler for utformingen*. Oslo: Universitetsforlaget.

Statistisk Sentralbyrå. (2019, 13.mars). Barnehager. Hentet 09.04.2019 fra <https://www.ssb.no/barnehager>

Statistisk Sentralbyrå. (2018, 29. juni). Barnevern. Hentet fra <https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/statistikker/barneverng/aar>

Thorkildsen, I. M. (2015). *Du ser det ikke før du tror det. Et kampskrift for barns rettigheter*. Bergen: Vigmostad & Bjørke AS.

Utdanningsdirektoratet. (2017). *Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. Hentet fra: <https://www.udir.no/globalassets/filer/barnehage/rammeplan/rammeplan-for-barnehagen-bokmal2017.pdf>

7.0 VEDLEGG

7.1 Vedlegg 1 – Intervjuguide

Intervjuguide – BLUBACH – 1 19V

PROBLEMSTILLING: HVORDAN ARBEIDER BARNEHAGELÆRERE HVIS DE BLIR
BEKYMRET FOR BARNES OMSORGSSITUASJON?

PROBLEMSTILLING:

- Hva tenker du når du hører ordet «omsorgssvikt»?
- Fortell litt om dine erfaringer med det å bli bekymret for omsorgssituasjonen?
- Hvilke symptomer eller kjennetegn vekker bekymringen din?
- Hvilke rutiner og konkrete arbeidsmetoder bruker du hvis du blir bekymret?

BARNEHAGEN:

- Hvordan arbeider barnehagen for å holde sine ansatte oppdatert i forhold til omsorgssvikt?
- Har barnehagen en konkret handlingsplan for eventuell bekymring? Hvordan er den?
- Hvilke samarbeidspartnere har barnehagen? Hvordan opplever du samarbeidet mellom disse?
- Er det noe annet som ikke er kommet frem her som du ønsker å legge til?

7.2 Vedlegg 2 – Samtykkeerklæring

Vil du delta i bachelorprosjektet

” Barnehagelærerens bekymring for barns omsorgssituasjon ”?

Mitt navn er (studentens navn), og jeg vil med dette invitere deg som deltaker i mitt bachelorprosjekt i barnehagelærerutdanningen ved Høgskulen på Vestlandet. I dette skrivet vil jeg gi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Jeg ønsker å skrive en bacheloroppgave som omhandler tema «omsorgssvikt». Formålet med mitt bachelorprosjekt er å undersøke hvordan barnehagelærere arbeider hvis de blir bekymret for et barns omsorgssituasjon. I den forbindelse ønsker jeg å intervju barnehagelærere fordi de har erfaringer og kunnskaper om barnehagens arbeid ved bekymring.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Høgskulen ved Vestlandet, Campus Bergen, er ansvarlig for prosjektet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

I mitt bachelorprosjekt ønsker jeg å invitere barnehagelærere, og jeg tenker at du sitter på interessante praksiserfaringer og kunnskaper som er relevante og interessante for mitt prosjekt.

Hva innebærer det for deg å delta?

Jeg ønsker å gjøre et muntlig intervju som jeg tenker å sette av ca. 60 minutter til totalt. Spørsmålene vil dreie seg om dine og barnehagens erfaringer, rutiner og arbeidsmetoder ved bekymring.

Jeg kommer til å ha med en lydopptaker, som vil stå på under hele intervjuet. Dette vil bli bare bli hørt av meg, og brukt for å sikre en forsvarlig transkribering. Lydopptaket blir slettet så snart prosjekttiden er over, og bacheloroppgaven er bestått.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke

samtykke tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle opplysninger om deg vil da bli anonymisert. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket. I bearbeidelsen av prosjektet vil det hele veien bli brukt koding og anonymisering barnehagen og deg.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Prosjektet skal etter planen avsluttes 31.mai 2019. All informasjon, transkribering og opptak vil bli slettet så snart oppgaven er sensurert og bestått.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, ta kontakt med:

- Høgskulen på Vestlandet, Campus Bergen ved (Studentens navn og mailadresse), eller Marie Brandvoll Haukenes (prosjektansvarlig/veileder), mbrh@hvl.no
- Vårt personvernombud: HVLs personvernombud: Advokat Halfdan Mellbye, personvernombod@hvl.no
- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS, på epost (personverntjenester@nsd.no) eller telefon: 55 58 21 17.

Med vennlig hilsen

Prosjektansvarlig
(Forsker/veileder)

Student

Marie Brandvoll Haukenes

(Studentens navn)

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet «Bacheloroppgave – Barnehagelærerens bekymring for barns omsorgssituasjon», og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- å delta i intervju

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet og bestått.

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Vedlagt finner du også tre spørsmål knyttet til ditt yrke og erfaring som jeg håper du vil svare på i forkant av intervjuet.

Praktiske spørsmål før intervju:

Hvilken grunnutdanning, og eventuelt videreutdanning, har du innenfor fagfeltet?

Hvor mange års yrkeserfaring som barnehagelærer har du?

Hvilken aldersgruppe har du arbeidet mest med? Og hvilken aldersgruppe jobber du med i dag?
